

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din, za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din; za inostranstvo: 210 din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pošt. hranilnic v Ljubljani št. 11.953. — Tel. št. 25-42.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, petek 6. avgusta 1937

Cena posameznih številki din 1.50

Vprašanje našega mrtvega kapitala

Obveze na pokaz pri Narodni banki bodo kmalu znašale že 2400 milijonov dinarjev ter so v enem letu narasle za 700 milijonov din. Ves ta domači kapital leži pri Narodni banki brez haska in je za naše gospodarstvo mrtev in vsi jugoslovanski listi so že ponovno opozarjali na to veliko škodo za naše gospodarstvo. Zato postaja vedno bolj nujno vprašanje, kako bi se mogel vsaj del tega velikega kapitala koristno uporabiti za naše narodno gospodarstvo. Najbolj enostavna rešitev bi seveda bila, da bi se vsem denarnim zavodom zagotovili zadostni krediti za primer nenadnega navala vlagateljev, ker potem denarni zavodi ne bi bili prisiljeni imeti pri Narodni banki tako velike naložbe brez vsega haska.

Ker pa žal ni pričakovati, da bi se ta enostavna rešitev kmalu izvedla, je treba misliti na to, kako bi se na drug način mogli ti veliki domači kapitali uporabiti za naše narodno gospodarstvo. Mislimo, da bi se moglo to vprašanje rešiti tudi na naslednji način.

Razpisala bi se n. pr. velika novanja posojila za dela, ki se morajo dobro obrestovati in bi zato mogla tudi država prevzeti jamstvo za izplačevanje zmernih obrestí. Denarnim zavodom, ki bi takšna posojila podpisali, pa bi se zamajilo, da morejo vsak hip dobiti pri Narodni banki toliko kredita po nizki obrestni meri, za kolikor so podpisali teh notranjih posojil. Denarni zavodi bi s tem bili rešeni nevarnosti, da ne bi imeli v primeri runa zadostnih sredstev, istočasno pa bi se sedaj v ta namen brezplodno naloženi kapital koristno porabil za naše gospodarstvo.

Tako bi se mogla skleniti velika posojila za zgraditev cenjenih in higienskih stanovanj v naših mestih. Da so takšna stanovanja nujno potrebna, je dovolj znano in enkrat je že treba rešiti delavske družine iz nezdravih stanovanj v podstrešjih in kletih, ki so poleg tega relativno silno draga. Znano je tudi, da se najbolj obrestujejo baš hiše, v katerih živi mnogo strank, ker je v teh hišah izkoriščen vsak prostor in se celo od stanovanj, ki tega imena že ne zaslužijo več, plačuje primeroma zelo visoka najemnina. Če bi se zgradile velike stanovanjske hiše po enotnem tipu, bi se mogla nuditi cenena in higienska stanovanja po isti ceni, kakor se plačuje sedaj za slaba in nehigienična stanovanja in bi se te hiše tudi pri nizkih najemninah dobro obrestovale.

Prav tako bi se n. pr. mogle s posojili izvesti kanalizacije, zgraditi vodovodi in druge obkrožne naprave, ki bi se vse tudi obrestovale. Ljudje bi pač radi bili pripravljeni plačevati obresti od kapitala, ki bi se investirali v te namene, saj bi bili rešeni težkih nadlog. Pomislimo samo na Ptuj, ki je še danes brez vodovoda in brez kanalizacije. Samo dobiček od tujskega prometa bi v znatni meri plačal ves investirani kapital.

Z vso pravico pa bi tudi država in občine sodelovale pri takšni zaposlitvi sedaj mrtvega kapitala, ker bi se jim ta zaposlitev dobro obrestovala. Povečala bi se gradbena delavnost, večja gradbena

delavnost bi pomnožila število zaposlenih ljudi, s tem bi zopet naraslo število davkoplačevalcev, poleg tega bi se povečal donos poslovnega davka, trošarin, carin, itd., da bi država in samoupravna telesa že na ta indirektni način dobila povrnjeno vse, kar bi žrtvovala za izvedbo tega načrta. Poleg tega pa bi se zdravstvene razmere zboljšale in zdrava sta-

novanja bi pomenila najuspešnejši način boja proti jetiki. Ves naš nacionalizem res ni dosti vreden, če ne preskrbimo tudi revnejšim plastem higijenska stanovanja po znosni ceni. Celotna kapitalistični podlagi bi se to moglo izvesti, vzrok več, da se tudi izvede.

Na vsak način pa mora postati skrb, da sedaj mrtve naložbe našega domačega kapitala koristno

uporabimo za naše gospodarstvo, ena naših prvih skrbi. Z vso doslednostjo bi morali začeti delati v tem pravcu in pokazali smo en način dobre in možne rešitve. Ker bi bila ta tudi v korist zdravju našega naroda, je tem bolj potrebno, da se tudi izvede. Čim prej se bo, tem večjo korist bo imelo naše narodno gospodarstvo in ves naš narod.

naslednje: Sem star telefonski naročnik in plačam mesečno par sto din samo za telefonske pogovore z Beogradom. Poštna uprava me torej pozna kot zanesljivega plačnika in vendar me kratkomalo izloči iz medkrajevnega telefonskega prometa zaradi par dinarjev, za katere je bil prekoračen mesečni kredit. Meni je s tem napravila poštna uprava veliko nerodnost, sama pa se je spravila ob zaslužek, ki bi ga imela, če bi mogel telefonsko govoriti! Samo škoda na obeh straneh je bila vsled te neobzirnosti do stalnega telefonskega naročnika.

Ali je to res bilo treba?

Ali res mislijo nekatera državna podjetja, da zanje poslovna pravila ne veljajo, ker imajo monopolni položaj?

Dr. Henrik Steska:

Obremenitev industrije z občinskimi trošarinami

Trošarini je namen, da z davščino obremenjuje privatna poslovanja (domača gospodarstva), nima pa namena obteževati privatna pridobitna gospodarstva (podjetja). Potrošno gospodarstvo v smislu narodno gospodarske vede, katere terminologija je odločilna tudi za finančno pravo, je le ono gospodarsko delovanje, ki troši dohodke, a ne pridobiva donosov. Ako zakon o občinski dovoljuje občinam ustanavljanje občinskih trošarin, bi bilo povsem nedopustno, ako bi takšne občinske trošarine obremenjevale pridobivanje kot tako, n. pr. produkcijo, transport in trgovino. Davek, ki se pobira od produkcije, bi le potem bil trošarina, ako je možnost dana in mu je namen, da se prevali na potrošna gospodarstva na ozemlju dotične občine.

Ni torej potrebno, da bi trošarino moral plačati potrošnik (potrošno gospodarstvo), marveč iz davčno-tehničnih razlogov, radi lažjega pobiranja trošarine se potrošnja raznih potrošnih predmetov s trošarino nikakor ne obremenjuje vedno v zaključni fazi gospodarskega procesa. Pri tej ali oni vrsti trošarine se namreč pobira trošarina tudi preje, toda podjetje, ki proizvaja ali prevaža dotične predmete, oz. z njimi trguje, načeloma ne sme biti obremenjeno brez možnosti prevalitve trošarin na potrošnike.

Na dvoje se morajo predpisi o trošarini ozirati:

A. Predvsem je določiti stadij gospodarskega procesa, v katerem se naj trošarina pobira. To vprašanje se deli na dvoje nadaljnjih vprašanj, in to

1. na določitev trošarinskega predmeta.

Trošarinski predmet ni vedno istoveten s predmetom potrošnje, ki jo hoče zakonodavec (uredbo-davec) obremeniti z davščino, nego trošarinski predmet je le predmet, od katerega se odmerja trošarina. V mnogih primerih se ujmeta trošarinski predmet in predmet s trošarino obremenjene potrošnje (n. pr. električni tok za razsvetljavo), v drugih pa ne (n. pr. električni tok za pogon kot trošarinski predmet, od katerega se odmerja trošarina, in pa fabrikat, ki se izdeluje s pomočjo električnega toka in katerega potrošnja se naj obremeni; potem sirovine in polfabrikati, od katerih se trošarina odmerja, n. eni strani in pa fabrikati, katerih potrošnja se naj obremeni, na drugi strani). Predmet, od katerega se trošarina odmerja, se pač takrat ne ujema s predmetom potrošnje, ki naj bi bila obremenjena, kadar se iz davčno-tehničnih razlogov kak predmet potrošnje ni direktno obremenil, nego indirektno. To se

dogaja takrat, kadar se odmerja trošarina direktno le od surovin in polfabrikatov, iz katerih se predmet potrošnje mehanično ali kemično predeluje ali veže, oz. od pomožnih sredstev, ki se bodisi za pogon delovnih strojev (električni tok, bencin, olje za mazanje itd.), bodisi ob predelavi surovin in polfabrikatov (n. pr. razna čistila) popolnoma uničijo. V takšnih primerih se odmerja in pobira trošarina v eni izmed predhodnih faz tehničnega procesa.

2. Ako je trošarinski predmet določen (odmera od končne faze tehničnega procesa ali od ene izmed predhodnih faz), pa je nerešeno še vedno vprašanje, v katerem stadiju prometa naj se trošarina pobira. Trošarino je moč pobirati od producenta trošarinskega predmeta ali od vmesnega trgovca (in to ali od trgovca na veliko ali onega na malo) ali od onega, ki trošarinski predmet potroši v svojem potrošnem gospodarstvu, oziroma ga v svojem pridobitnem gospodarstvu (podjetju) uporablja pri izdelovanju fabrikatov.

B. Iz izvajanj pod A. je razvidno, da se trošarina ne pobira vedno od potrošnih gospodarstev, nego tudi v prejšnjih stadijih gospodarskega kroga in torej od podjetnika. Gotovo pa pri trošarinah že po njihovem bistvu in po duhu ustreznih zakonov ni podjetnik določen za nosilec tega davčnega bremena nego potrošnik (poedino potrošno gospodarstvo). Kadar se torej trošarina pobira od podjetja (poedinega pridobitnega gospodarstva) in ne od potrošnika, takrat mora biti možno, da prevali podjetje to davčno breme na potrošnika (imetnika potrošnega gospodarstva). Ako ni takšne možnosti davčne prevalitve (svajivanja trošarine), potem se davščina

povsem nepravilno imenuje trošarina ter gre za kak produkcijski ali prometni davek, ki obremenjuje pridobitna gospodarstva.

Občine, za katere velja zakon o občinah, smejo izmed posrednih davkov uvajati le trošarine in takse, ne pa razne druge posredne davščine, ki niso trošarine in takse. Uvoznine smejo uvajati le občine z mestnim pravom, to so občine po zakonu o mestnih občinah. Kadar torej občina brez mestnega prava pobira trošarino od podjetij, mora biti a) zadostne možnosti prevalitve na potrošna gospodarstva, ker gre za občinsko trošarino, se morajo b) nahajati potrošna gospodarstva, na katera bi se mogla trošarina prevaliti, vsakor na ozemlju one občine, ki trošarino pobira, ker bi se sicer s trošarino obremenjevale osebe, ki niso pod finančno oblastjo te občine.

To poslednje bi pa bilo očitno nezakonito. Nedopustno je torej pobirati trošarine od takšnih industrij, ki izključno ali malodane izključno producirajo za izvoz iz občine. Takšne industrije morajo biti povsem oproščene plačila trošarine. Vsaj pa morajo dotični občinski trošarinski predpisi brez omejitve s kakšnim rokom (n. pr. z 90dnevnim rokom) omogočiti povračilo že pobrane trošarine, kolikor so se

a) trošarinski predmeti izvozili, akopprav v predelanem stanju, dalje b) v kolikor so se trošarinski predmeti popolnoma uničili kot pomožna sredstva pri proizvodnji fabrikatov, namenjenih za izvoz iz občine.

Velik del pravilnikov o pobiranju občinskih trošarin žalibog dokaj greši proti gori navedenim osnovnim načelom občinskih trošarin ter dokazuje nujno potrebo posebnega zakona o samoupravnih davščinah.

Več trgovskega duha!

Na naslov poštne uprave

Naročnik lista nam piše:

Ze večkrat ste s pravico grajali, da je v naših državnih podjetjih premalo trgovskega duha in da se zlasti mnogo premalo trudijo, da bi zadovoljili svoje redne odjemalce ter povečali njih število. Kakor vse kaže, pa se nekatera državna podjetja za vse te kritike, naj bodo še tako stvarne in utemeljene, nič ne zmenijo.

To velja tudi za našo pošto, kakor dokazuje naslednji primer, ki se mi je pripetil danes. Hotel sem govoriti z Beogradom. Pa nisem mogel, ker mi je pošta telefon za medkrajevne pogovore zaprla, ker sem že prekoračil mesečni kredit

200 din. Kot večina vseh telefonskih naročnikov tudi jaz ne vidim posebne evidence o svojih medkrajevnih razgovorih, ker se tu popolnoma zanašam na pošto. Zato sem tudi kot poslovni človek, ki ve, kako se mora poslovati s stalnimi odjemalci, bil prepričan, da me bo že poštna uprava sama opozorila, da je kredit za telefonske medkrajevne pogovore izrpan in da je treba založiti nov znesek. Bilo pa je napačno, da sem račun na to poslovno sposobnost pošte in namesto čeka za poravnaje dolga sem dobil vest, da mi je telefon zaprt.

Pri tem pa moram poudariti še

Anketa o novem železniškem voznom redu

V sredo je bila v Zagrebu v direkciji drž. železnice anketa glede novega voznege reda, ki bi stopil v maju 1938 v veljavo. Iz Ljubljane sta se udeležila ankete generalni tajnik Zbornice za TOI Ivan Mohorič in ravnatelj Zveze za tujski promet dr. Žižek. Hrvatske organizacije so predložile obširne predloge, kako se naj vojni red zboljša. Slovenske zahteve je predložil v večjem referatu gen. tajnik Mohorič. Zlasti je zahteval, da dobí Slovenija boljšo zvezo z morjem, da se zboljša zveza Bele Krajine z Zagrebom in da se zboljšajo železniške zveze z ozirom na potrebe tujskega prometa. Upravičenost vseh predlogov posl. Mohoriča je anketa priznala. Smemo torej upati, da se bodo te zahteve tudi uresničile.

IV. plenarna seja predsedništva Zveze trg. združenj dravske banovine

bo v torek, dne 10. avgusta 1937 ob 10. uri dop. v mali dvorani »Trgovskega doma« v Ljubljani, I. nadstr.

Dnevni red:

1. Letošnji trgovski kongres.
2. Seja Centralnega predstavništva v Beogradu dne 12. avgusta.
3. Tekoče zadeve.

Seja je zelo važna, zato prosimo vse člane zveznega predsedništva, da se je gotovo udeležijo.

Zveza trgovskih združenj Dravske banovine v Ljubljani

Predsednik: Stane Vidmar.

Tajnik: Milko Gornik.

Zadoščenje gen. tajniku Ivanu Mohoriču

»Slovenec« z dne 4. avgusta je objavil naslednjo izjavo, ki pač ne potrebuje nobenega posebnega komentara:

»V našem dnevniku z dne 9. februarja t. l. smo objavili poročilo o seji Narodne skupščine, na kateri je bil predmet obravnave predlog trgovskega zakona. V tem poročilu smo omenili izvajanja nar. posl. g. Ivana Mohoriča, rekoč, da je vladni zaupnik izjavil, da njegovega predloga naj se registrirajo tudi kazniške delavnice, ne more sprejeti.

Medtem pa smo se prepričali, da g. Ivan Mohorič ni stavil takega ali sličnega predloga.

Izjavljamo, da z omenjeno notico nismo hoteli g. narodnega poslanca v nobenem pogledu žaliti.

V Ljubljani, dne 30. julija 1937.

Uredništvo »Slovenca«.

Pred zaključkom mariborskega tedna

Vse, ki še niso obiskali VI. Mariborskega tedna, ponovno opozarjamo na to pomembno gospodarsko in kulturno prireditve naše severne meje. Kakor je že dosedaj pokazal obisk tedna, je tudi VI. Mariborski teden popoln uspeh. Zlasti je razveseljivo, da je obiskalo Mariborski teden tudi lepo število ljubljancev. Prireditve Mariborskega tedna pa ta obisk tudi zaslužijo.

V nedeljo bodo zaključne prireditve in nato bo VI. Mariborski teden zaključen in upamo, da bodo z doseženim uspehom zadovoljni tako prireditelji ko tudi razstavljalci.

Mariborski teden se je izkazal kot potrebna in zdrava institucija. Vsak obiskovalec bo to rad potrdil.

Ponovno vabimo k obisku Mariborskega tedna.

Zopet povišane telefonske takse

V času močnega telefonskega prometa, t. j. od 8. do 21. ure je za medkrajne razgovore s 15. julijem tarifa povečana in velja za edinicno razgovora naslednja tarifa:

v coni	din
do 25 km	6 [—]
od 25—50 km	10 [—]
od 50—100 km	15 [—]
od 100—200 km	20 [—]
od 200—400 km	25 [—]
od 400—600 km	30 [—]
nad 600 km	35 [—]

Za navadne pogovore v času od 21. do 8. ure pa velja naslednja tarifa:

v coni	din
do 25 km	5 [—]
od 25—50 km	8 [—]
od 50—100 km	12 [—]
od 100—200 km	16 [—]
od 200—400 km	20 [—]
od 400—600 km	23 [—]
in nad 600 km	25 [—]

Naše stališče do tega povišanja telefonskih pristojbin je jasno in znano. S takšnim poviševanjem se življenje podražuje, potrebno pa je življenje poceniti. Pošta naj poskrbi, da bo imela več telefonskih naročnikov in da z večjim prometom poveča svoje dohodke, ne pa da mnogo premalo številne naročnike čez mero obremeni z dajatvami. Previsoke tarife ubijajo telefonski promet, zato so napačne!

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju Karla Lorenza, trgovca v Slov. Javorniku. Konkurzni sodnik dr. Bregar, upravnik mase odvetnik dr. Steblovnik. Oglasitveni rok do 25. avgusta, ugotovitveni narok dne 10. septembra pri sodišču v Kranjski gori.

Nadalje je razglašen konkurz o premoženju Simona Praha, veleposesnika na Vilkomu, p. Sv. Marjeta ob Pesnici. Konkurzni komisar dr. Lešnik, upravnik mase odvetnik dr. Komavli. Prvi zbor upnikov dne 4. avgusta ob 11. Oglasitveni rok do 21. oktobra. Ugotovitveni narok dne 28. oktobra ob 11. uri.

Konkurz o premoženju trgovca Walterja Engeleta je odpravljen, ker se je sklenila prisilna poravnava.

Odpravljen je konkurz o premoženju trgovca Fortunata Črtanca, ker je bila razdeljena vsa masa.

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju Slavka Markoviča, trgovca s kovinskimi izdelki v Mariboru. Poravnalni sodnik dr. Lešnik, poravnalni upravitelj odvetnik dr. Hojnik. Narok za sklepanje poravnave dne 2. septembra ob 10. Rok za oglasitev do vstevši 28. avgusta.

Potrijeje se prisilna poravnava, ki je bila sklenjena v konkurzni zadevi trdnice Zabret in sinova v Bobovku pri Kranju.

Narodna banka in naše gospodarstvo

Glavne zahteve naših gospodarskih stanov

Čeprav smo že precej obširno poročali o sestanku guvernerja Narodne banke dr. Radosavljeviča z ljubljanskimi gospodarskimi zastopniki, smatramo vendar za potrebno, da ponovno pišemo o tem sestanku, ker je bil na njem naravnost podan program najnujnejšega dela, ki se naj izvede s pomočjo Narodne banke za dvig našega gospodarstva. Posebno jasno in obsežno pa je podal ta program bivši gen. tajnik Zbornice za TOI dr. Fran Windischer. Ta program je tako vsestransko utemeljen in z argumenti podprt, da mora postati skupna zahteva vse slovenske javnosti in zato je treba nanj neprestano opozarjati in delati za njegovo izvedbo.

Predvsem pa je treba zahtevati, da se več stori za naš srednji stan.

Gospodarski položaj našega srednjega gospodarskega človeka je vse prej ko ugoden. To ne velja le za obrtnike, temveč tudi za srednje trgovce in industrialce, zlasti pa še za podeželskega trgovca. Vzrokov za to težko stanje je več, toda na tem mestu se hočemo dotakniti le onih, ki bi se mogli s pomočjo Narodne banke odpraviti.

Prva težava, ki pritiska našega srednjega gospodarskega človeka je pomanjkanje cenenege in zadostnega kredita. Iz raznih vzrokov je nabava kredita danes tako težavna, da so za srednjega gospodarskega človeka krediti nedosegljivi celo proti hipoteki. Ceneni in zadosten kredit pa je pogoj vsakega gospodarskega napredka. Težka narodna nesreča je zato, da je baš naš srednji gospodarski sloj, ki je podlaga in temelj vsega našega nacionalnega življenja, najbolj prizadet zaradi pomanjkanja cenenege kredita in zato onespособljen, da bi vzdržal tekmo s podjetji tujega kapitala, ki se zato na naši zemlji tudi vedno bolj širijo.

Zato je nadvse utemeljena želja, da bi Narodna banka omogočila srednjim slojem kredite po takšnih pogojih, da bi bili ti zanje sprejemljivi. Danes je kredit odločno predrag in na vsak način ga je treba poceniti z znižanjem marže v zaslužku in poslovanju.

Nujno potrebno bi tudi bilo, da bi imele podružnice Narodne banke več samostojnosti in da bi smele tudi v lastnem delokrogu dovoljevati vsaj v skromni meri kredite. Morda bi se moglo to vprašanje urediti tako, da bi se dovolil vsaki podružnici neki kreditni kontingent, v okviru katerega bi smel polnoštevilni cenzurni odbor dovoljevati posameznikom posojila.

V zvezi s tem treba ponovno opozoriti,

da je sedanja obrestna mera previsoka.

Ker je poleg tega nabava kreditov zelo otežkočena, mora pristati interesent tudi na tako visoko obrestno mero, ki je danes ne prenesejo trgovina, industrija in obrt. Mnogo primerov je, ko propadejo solidna domača podjetja, ker zaradi visokih obresti ne morejo konkurirati z onimi tujega kapitala, ki teh obresti ne plačujejo. Zdravo organizirano gospodarstvo zahteva, da čezmerne obresti ne smejo ubijati podjetij. Namen gospodarstva je, da ustvarja blagostanje čim širših slojev prebivalstva, ne pa da daje čezmerne obresti, čeprav jih interesent v svoji silni zadregi mora plačevati.

Posebno pa je napačno, če zahtevajo tudi po 9% obrestovanje od svojih posojil zavodi, ki bi po svojem ustroju morali pomagati,

da pride do znižanja obrestne mere.

Vsem našim občinam bi bilo znatno pomagano, če bi Narodna banka omogočila konverzijo njihovih predragih posojil v cenejša. Skodljivo je tudi to,

da imamo na trgu dvoje vrst denarnih zavodov.

Tako imamo zavode, ki so pod zaščito in kateri so v večini. Majhno število zavodov pa še posluje normalno. Dejstvo dveh vrst zavodov ustvarja v praksi neenake konkurenčne pogoje zlasti pri ceni razpoložljivega denarja. Nujno je želeli, da se ta neenakost neha in da preide ves denarni trg zopet v normalno poslovanje. Pomoč Narodne banke bi bila tu neobhodno potrebna.

Tudi razmere na valutnem trgu

niso zadovoljive. Veliko valovanje valut, zlasti onih držav, s katerimi imamo močan trgovinski promet, potiska naše industrialce kar ne hote v špekulacijo. Vedno se izpreminjajoči tečaji lire, franka, marke in šilinga ustvarjajo trgovcem vedno nove težave in izgube. Zlasti še, ker preteče od sklepa kupčije pa do likvidiranja posla mnogo časa, da je tečaj tuje valute, v kateri je bil sklenjen posel, ob likvidaciji računna čisto drug kakor pa ob sklenitvi kupčije. Ta razlika je izredno velika in je znašala v zadnjem letu n. pr. pri avstrijskem šilingu 130 din, ker je tečaj šilinga nihal med 780 do 910 din. Podobno je tudi pri marki, da je že vsaka kupčija z Nemčijo izrazito špekulativen posel. Seveda ni mogoče popolnoma preprečiti fluktuacije tečajev, toda vsaj preveliko skakanje tečajev naj bi se preprečilo.

Zelo upravičene so tudi

pritožbe naših izvoznikov,

ki ne dobivajo za svoje v tujino izvoženo blago in svojo eksportno valuto prave cene v domači valuti. Izvoznik mora na ta način plačevati za izvoz posebno pristojbino, dočim dobivajo v vseh drugih državah za svoje dovažanje tujih deviz v državo posebne premije.

Pomisliti je treba, da je eksportna trgovina itak najbolj težavna trgovina, da je zaslužek skromen, pri tem riziko vedno visoko. Najmanj, kar more in mora izvoznik zahtevati, je, da dobi elekktivno vrednost svoje eksportne va-

Glas z dežele

Zadružni privilegiji in uradništvo

Podeželski naročnik nam piše: Vašemu potrebnemu članku »Hujskarija proti trgovstvu se nadaljuje« je treba dodati še nujno opozorilo uradništvu.

Državni uradniki, ki sodelujejo pri tej hujskariji proti trgovstvu, naj vendar pomislijo, da vse njih plače izvirajo predvsem iz davkov. Tisti, ki plačujejo davke, skrbijo tudi za plače uradništva, nikakor pa ne tisti, ki so davkov oproščeni, kakor so to razne nabavljalne in konsumne zadruge. V interesu uradništva je zato, da je v državi čim več davkoplačevalcev in dobrih davkoplačevalcev, kajti čim več dohodkov bo imela država, tem bolje bo tudi mogla plačevati uradništvo.

Med najboljše davkoplačevalce pa spadajo še vedno trgovci. Veje, na kateri sedi, žaga zato uradnik, ki se pridružuje onim, ki kriče, da treba vse trgovce uničiti! Ali bodo potem morda zadruge plačevale

lute. Narodna banka naj bi vendar že enkrat upoštevala to, že neštetokrat poudarjeno zahtevo vseh gospodarskih slojev.

Gospodarske ljudi je treba bolje informirati!

Razni ukrepi in razne naredbe glede valut in deviz se izdajajo brez vsake razlage, da javnost ne ve in ne more vedeti, zakaj so bile te naredbe potrebne. Koliko neugodne kritike, koliko nezadovoljstva bi odpadlo, če bi se ljudem te naredbe zadostno pojasnile in razložile. Treba vendar upoštevati, da imajo ljudje, ki morajo nositi vsa ta nova bremena, vsaj to pravico, da vedo, zakaj so potrebna. Nad vse koristno bi zato bilo, če bi Narodna banka bolj skrbela za informiranost gospodarskih ljudi.

Tudi tujski promet

bi mogla Narodna banka bolj pospeševati, kakor pa to dela danes. To je tem bolj potrebno, ker je letos tujski promet slabši ko lani. Čas bi že bil, da bi se pri nas tujski promet vsaj primeroma tako pospeševal, kakor se pospešuje v Italiji, ki je za nas glavna konkureninja v tujskem prometu. Čeprav je Italija letos devalvirala valuto, čeprav je draginja v Italiji zelo narasla, so letos letovišča v Italiji primeroma cenejša ko pri nas. Seveda pa se v Italiji hotelska industrija podpira in letos je država prevzela jamstva za vse deficite hotelov. Pri nas se na kaj takega niti ne misli, a kako tudi, ko pa se poganjajo na dražbo celo aktivna podjetja.

Pritožbe se množe v zadnjem času tudi zaradi nabave tujih valut, ki se morejo nabaviti (kakor šilingi, franki in lire) samo po višjih cenah, kakor pa se zahtevajo v prostem prometu. Turistične lire so poleg tega mnogo predrage, da so sploh izgubile vsak smisel. Povsod drugod je vendar tečaj turističnih valut nižji od normalnega tečaja.

Vse te težave bi mogla Narodna banka, če že ne popolnoma odpraviti, pa znatno omiliti in takoj bi se zboljšalo stanje našega gospodarstva. Pri tem pa ne bi morala napraviti nobenih posebnih žrtv, da je tem bolj nerazumljivo, če bi ostale te zahteve neizpolnjene.

Upamo v dobro voljo guvernerja Narodne banke in zato tudi upamo, da nismo zaman poudarili teh zahtev naših gospodarskih stanov.

Politične vesti

Listi zopet poročajo o bližnji izpremembi romunske vlade. Predsednik vlade bi po teh vesteh postal Vajda Voevod, dočim bi bil sedanji ministrski predsednik Tatarscu imenovan za dosmrtnega člana senata.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je dal zastopniku angleškega novinarskega koncerna »Universal Service« dolgo izjavo o bodočih italijansko-angleških odnosih. Med drugim je naglasil:

Položaj se je te dni zelo razčistil in odstranjena so bila vsa nesoglasja med Anglijo in Italijo. Izjavi Edena in vojnega ministra Cooperja sta bili podlaga za pismi Chamberlaina in Mussolinija in sedaj je pot prosta za obravnavo vseh drugih vprašanj. Gentlemen-ski sporazum med Italijo in Anglijo ni bil nikdar razveljavljen in je še nadalje v veljavi. Problemi, ki dosedaj po tem sporazumu še niso bili urejeni, se bodo sedaj uredili. Posebno važno je medsebojno priznanje, da se interesi Anglije in Italije v Sredozemskem morju ne križajo. Novi angleško-italijanski sporazum ne bo nič vplival na italijansko-nemško prijateljstvo. Tako Nemčija ko Italija hočeta doseči prijateljsko sodelovanje z vsemi drugimi državami.

Po komentarjih svetovnega tiska bo ostal novi italijansko-angleški sporazum brez vsakega škodljivega vpliva na francosko-angleško prijateljstvo, ki ostane še nadalje podlaga angleške in francoske zunanje politike. Angleži so po vesteh svetovnega tiska pripravljeni pristati na to, da se razlegne sedaj veljavni mednarodni režim v Tangerju na vse ozemlje okoli Cepte. Italija pa bi morala na vsak način izprazniti Balearske otoke. Tudi režim gen. Franca bi bili Angleži pripravljeni priznati, zahtevajo pa, da se prej le še reši vprašanje odhoda prostovoljcev.

Ameriški listi poročajo, da se je Mussolini odločil k izpremembi italijanske zunanje politike, ker ni dobil na svoje vprašanje, če bi Nemčija podpirala Italijo v primeru angleškega napada, od Hitlerja nobenega pozitivnega odgovora.

Laburistični »Daily Herald« piše, da hoče Mussolini vključiti v rimski imperij vse arabske države, ker da so te spadale tudi nekot pod oblast Rima. Laburistični listi napadajo nadalje Italijo, da rovari v Palestini proti Angliji in da je glavni krivec sedanjih nemirov v Palestini.

Za glavni razlog angleškega zunanje-političnega preokreta smatrajo v rimskih krogih najnovejšo dogodke na Daljnem vzhodu, kjer je Anglija neposredno zainteresirana. Ker Anglija še ni dokončala svoje velike oborožitve, bi ji bilo sedaj zelo težko, če bi se morala izpostavljati na dveh straneh, t. j. v Španiji in na Daljnem vzhodu. Zaradi tega želi po tem tolmačenju Anglija čim prej urediti sredozemsko vprašanje in vprašanje zapadnega pakta.

Angleži se še vedno trudijo, da bi rešili odbor za nevmešavanje v španski zadevi. Preje sta onemogočila delo odbora Italija in Nemčija, sedaj pa se brani Rusija, da bi popustila. Zato je le malo upanja, da bi neslavni odbor za nevmešavanje dosegel kakšen uspeh.

Veliki manevri italijanske vojske so se začeli vzdolž Piave in Tagliamenta. Glavni namen manevrov je, da se preizkusi bojna sposobnost nove italijanske motorizirane brigade. Manevrov se udeležijo kot opazovalci tudi zastopniki vojnih misij Avstrije, Madžarske, Nemčije in Švice.

Nemški tisk je zopet začel divjo kampanjo proti Češkoslovaški, ki jo obtežuje, češ da je centrala komunistične internacionale v Evropi.

Poljski listi poročajo, da posluje v Gdanskem posebni nemški naborni urad, ki skrbi, da služijo vsi gdanski naborniki v nemški vojski. Tako je bil senatni predsednik Gdanska Greiser tri mesece odsoten, ker se je kot nemški mornariški oficir udeležil manevrov nemške vojne mornarice.

Vlada v Salamanci je objavila uradno obvestilo, da je Vatikan priznal vlado generala Franca. Iz Vatikana pa označujejo to vest kot prezgodnjo.

Koncentracija japonskih in kitajskih čet se nadaljuje. Japonci pripravljajo splošno mobilizacijo. Rusija oborožuje zunanjo Mongolijo. Kitajci zapuščajo Japonsko, japonski trgovci pa beže iz Kitajske, ker se protijaponsko gibanje vedno bolj širi. Zaenkrat še ni bojev, toda sedanje zatišje je pravo zatišje pred hudo nevihto.

Kitajska vojska gradi ob Žoiti reki velike utrdbe, kar je dokaz, da se bo vojna nadaljevala. Ameriška eskadra, ki je pred kratkim priplula v Vladivostok, je zopet zapustila mesto.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 31. julija navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je povečala za 0,8 na 1686,1, in sicer se je povečala za ta znesek zlato v blagajnah banke, dočim je zaloga v tujini v višini 30,9 ostala neizpremenjena.

Devize, ki ne spadajo v podlogo, so znova nazadovale, in sicer za 33,9 na 723,3.

Vsota kovane denarja v bančnih blagajnah se je znižala za 34,9 na 384,9.

Dvignila so se posojila za 16,3 na 1580,6. Menična posojila so se povečala za 15,3 na 1331,2, lombardna pa za 1 na 249,4.

Razna aktiva so se povečala za 74,1 na 1507,7.

Obtok bankovcev se je povečal za 273,9 na 5687,2. To veliko povečanje je nastalo zaradi znižanja obvez na pokaz, povišanja raznih aktiv in tudi zvišanja posojil. Seveda pa so vplivale na povišanje tudi obveznosti ob ultimu.

Vsota obvez na pokaz se je zmanjšala za 220 na 2177,4. Državne terjatve so se zmanjšale za 64,9 na 19,5, depoziti po tekočih računih pa za 170,7 na 1198,9.

Razna pasiva so se zmanjšala za 30,9 na 312,6.

Skupno kritje se je znižalo od 27,72% na 27,53%, samo zlato pa od 27,21% na 27,04%.

Seja upravnega sveta Narodne banke, na kateri se bo razpravljalo o sanaciji našega denarništva bo koncem avgusta. Posamezni člani upravnega odbora so že pripravili referate za to sejo.

Bolgarski finančni minister je objavil podatke o gibanju bolgarskih državnih dohodkov. V prvem polletju so znašali vsi državni dohodki 3,37 milijarde levov, dohodki drž. železnic pa 0,64, da so znašali vsi dohodki 4,14 milijarde levov. Lani v istem času so znašali dohodki samo 3,5 milijarde levov. Zlasti so se povečali carinski dohodki (za 61 milijonov), takse (za 58) in dohodki drž. železnic (za 55 milijonov levov).

Italijanska vlada je določila nov tečaj za turistično lino. Novi tečaj velja za 8 držav ter je določen na bazi 100 lir = 127 fr. frankov.

Francoska banka je znižala eskontno obrestno mero od 5 na 4%, lombardno pa od 6 na 5%. Banka se je odločila za ta ukrep, ker je nastalo na francoskem denarnem trgu znatno omiljenje napetosti ter so se zaradi tega francoske rente okreple.

Angleška banka je zaradi številnih potovanj Angležev v tujino povišala obtok bankovcev za 5,2 milijona funtov, da je dosegel ta višino skoraj pol milijarde funtov. Zlato kritje je zaradi tega nazadovalo od 22,4 na 19,1%.

Predsednik Roosevelt je izjavil v pismu na senatorja Thomasa, da je za to, da se prepreči vse nepotrebne fluktuacije dolarja in da se dela na to, da bi imel dolar za cele generacije isto kupno moč. Zaradi sedanjega kompliciranega mednarodnega položaja pa vendar ne kaže, da bi v tem času podvezle Združene države Sev. Amerike kakšno posebno akcijo, ker bi mogla ta več škodovati ko koristiti.

Ze v 24 urah barva, plestra in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, sni, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Tvornica biciklov se ustanovi v Jugoslaviji?

Ker je kolesarski sport v Jugoslaviji silno razvit, posebno v Sloveniji ter se vsa kolesa uvažajo, hoče neka novosadska tvornica strojev začeti izdelovati kolesa. Tako bomo pošiljali v Vojvodino denar ne samo za žito, mast in druge produkte temveč tudi za kolesa.

Obrtno nadaljevalno šolstvo v letu 1936-37

1. Vrste šol in število učencev

Obrtne ali strokovne nadaljevalne šole, ki jih obiskujejo obrtniški (rokodelski) vajenci, se dele v tri skupine. Prva skupina so splošne strokovne nadaljevalne šole, namenjene učencem raznovrstnih strok, ako njihovo število znaša preko 50. Drugo skupino tvorijo specialne strokovne nadaljevalne šole za določene rokodelske stroke s specializiranim poukom, ka-

Vrsta šol	Štev. šol	Štev. učencev
Obče obrtne nad. šole	32	136 2813 869 3682 286
Spec. strokovne nad. šole	5	46 742 354 1096 74
Občasni strok. tečajji	20	obč. 20 434 115 725 76 strok. 10 148 27
Skupaj	57	212 4137 1365 5503 436

Pripomniti je treba, da obstojijo specialne strokovne šole samo v Ljubljani, in sicer moška oblačilna, ženska oblačilna, za mehanične tehnične obrte, stavbene obrte, umetne in oblačilne stroke, grafična (vzdržuje Združenje grafičnih strok v Ljubljani) ter vsakoletni dvomesečni tečaj za elektrotehnične obrte (vzdržuje Združenje elektrotehničnih obrtov v Ljubljani).

2. Število učencev po poedinih strokah

Porazdelitev učencev, ki so v letu 1936/37. obiskovali obrtne nadaljevalne šole, je zbornica po podatkih šolskih upraviteljev sestavila takole:

Bandažisti 2, barvarji usnja 1, bičarji 1, brivei 285, frizerji (lasuljarji) 2, frizerke 27, brusarji kovin in jekla 7, brusarji stekla 3, cementarji 1, čeparji 14, čevljarji 277, čevlj. šeparica 1, dežnikarji 2, dimnikarji 22, elektroinstalaterji 78, fotografi 4 ž., 10 m., izdelovalci galanterijskega blaga iz usnja 13, glavnikiarji 1, graverji 1 ž., 1 m., instalaterji 28, instalaterji centralne kurjave 1, jedkarji 1, jermenarji 1, kamnoseki 8, kemigrati 2, keramiki 2 ž., 1 m., kleparji 93, izdelovalci klavirjev 1, ključavničarji 524, klobasičarji 2, klobučarji 2, knjigovezi 16, sitarji 12, slaščičarji 16, kolarji 61, kotlarji 12, kovači 186, krojači 641, krojačice-šivilje 527, krovi 1, krznarji 2 ž., 8 m., ličarji 3, litografji 3, livarji 16, lončarji 2, medičarji 5, mehaniki 210, mesarji 1 ž., 208 m., mizarji 512, mlinarji 27, modistke 106, nožarji 10, optiki 2, pasarji 4, pečarji 8, peki 158, pilarji 2, pleskarji 26, pletarji žičastih mrež 4, pletničarji 17, plečilje 5, podobarji za les in kamen 3, prešivalke 1, pretiskarji 3, puškarji 3, sedlarji 89, tesarji 12, tiskarji 3, slikarji 109, sodarji 19, srebrarji in draguljarji 7, strugarji kovinski 41, strugarji lesni 3, sukarnarji 1, stavci 19, steklarji 5, steznikarica 1, strojniki 3, tapetniki 30, tehničarji 5, torbarji 7, urarji 11, usnarji 6, vezilje 2, vrtnarji 40, vrvarji 2, vulkanizatorji 3, zidarji 43, zlatarji 1 ž., 8 m., žimoprejška 1, vtiskači kovin 2, Posebej ne označene stroke 843; skupaj 5503.

3. Vzdrževanje obrtno-nadaljevalnih šol

Po podatkih, ki jih je zbrala zbornica od poedinih šolskih odborov obrtno nadaljevalnih šol, so znašali stroški za vzdrževanje navedenih nadaljevalnih šol skupno okroglo 1.800.000 din. Od te vsote je odpadlo na honorarje, ki so se gibali med 15 do 25 din od ure, skupno okroglo din 1.300.000. Od ostanka se je porabilo za vodstvo din 130.000, za učila in tiskovine din 180.000, ostanek se je porabil za razne materialne izdatke (ca. din 200.000) in za nagrado šolskim slugam.

terega učni program je prilagojen dotični stroki. V tretjo skupino pa spadajo občasni strokovni tečajji, ustanovljeni tam, kjer število učencev ne dosega 50. Njihov učni program je zato okrnjen.

Po uradnih podatkih, ki jih je zbornica za TOI prejela od upraviteljev poedinih šol in od inšpektorata za strokovno nadaljevalno šolstvo pri kralj. banski upravi, kaže sumarna statistika obrtnega nadaljevalnega šolstva za leto 1936/37. to-le sliko:

Število razredov	Število učencev moč.	žen. skupno	Štev. učit.
obč. 20	434	115	725 76
strok. 10	148	27	

V kritje teh stroškov so prispevale občine ca. din 800.000, banovina ca. din 370.000, učni mojstri in starši vajencev ca. dinarjev 390.000, obrtniška združenja ca. 70.000, Zbornica za TOI pa iz proračuna za l. 1937 v denarju din 100.000 in v učnih knjigah in pripomočkih v vrednosti din 54.890. Preostanek se je kril iz raznih manjših prispevkov.

4. Učne moči

Iz poročil upraviteljev obrtnih nadaljevalnih šol je razvidno, da ima od učnih moči, ki poučujejo na teh šolah, 42 izpit za meščanske šole, 65 ima celo visokošolsko izobrazbo (inženirji, filozofi, juristi), 15 učiteljev ima tehniško, umetnostno ali trgovsko izobrazbo in končno 22 praktičnih strokovnjakov. Ostali pripadajo učitelstvu osnovnih šol. Tečaja za strokovno risanje izkazuje 66, komercialni tečaj pa 128 učnih moči.

5. Učila

Podatki, ki jih je prejela in zbrala zbornica o stanju učil na obrtnih nadaljevalnih šolah, niso dovolj konkretni in izčrpni, da bi bil mogoč točen pregled, s kakšnimi učili in učnimi pripomočki šole razpolagajo. Zlasti velja to za učne knjige, risarske pripomočke (modele), predloge, blagovnske zbirke in knjižnico. Toda splošne navedbe poedinih upraviteljev in učnih moči kažejo, da primernih učnih knjig manjka, one, s katerimi razpolagajo, n. pr. obrtno računstvo, kalkulacija, knjigovodstvo za razne stroke (stavbeno oblačilno, kovinarsko), dalje čitanke in risarske predloge po večini ne ustrezajo sedanjim razmeram in potrebam obrta, pa tudi mnoge šole ne razpolagajo niti z zadostnim številom teh učnih knjig in pripomočkov. Lastne knjižnice obrtnih nadaljevalnih šol so jako redke, a še te, ki obstoje, so nezadostne. Času ustrežajočih strokovnih knjig in časopisov sploh ni na šolah. Učila so v mnogem oziru zastarela. Kjer obstoje modeli in predloge, datirajo ponajveč iz časov pred svetovno vojno in so zelo pomanjkljivi. Predloge, ki jih je založila zbornica za kovinsko, stavbeno in mizarško stroko, služijo učitelstvu kot pripomoček za pouk, ker razpolagajo šole samo s pičlim številom izvodov. Lenih delavnic sploh ni.

6. Pouk

Pouk in njegov uspeh jako trpi radi naznačenih pomanjkljivosti in neenake, a obenem tudi nezadostne osnovno-šolske predizobrazbe vajencev. Nova uredba o ustroju obrtnih nadaljevalnih šol posveča pouku v strokovni smeri vse premalo pažnje, kar se vidi že iz porazdelitve učnih predmetov in določitve števila ur za poedine predmete. Zlasti velja to za strokovno risanje, praktično računstvo in kalkulacijo, poznavanje

suvin in blaga ter ustroja in opreme delavnic. S strani obrtništva se kaže kot na enega jako tehtnih razlogov za neuspešnost pouka na dejstvo, da se pouku ne pritegnejo v zadostni meri in številu učne moči iz vrste strokovnjakov-praktikov. Temu je občutna ovira ne samo to, da se doslej ni skrbelo za primerno izobrazbo mojstrov za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah, temveč tudi strokovna porazdelitev vajencev. Zbornica je sestavila pregled, na kolikih šolah je več kot 8 učencev ene stroke in je ugotovila, da prihaja v poštev samo 37 šol, a na teh šolah so v glavnem samo ključavničarji (16 šol), krojači (23 šol), krojačice (15 šol), mizarji (19 šol), brivei (6 šol), čevljarji (12 šol), elektroinstalaterji (3 šole), kleparji (2 šoli), kovači (4 šole), mehaniki (4 šole), modistke (4 šole), peki (3 šole), mesarji (6 šol), slikarji, strugarji, tapetniki, čepičarji izven Ljubljane (po 1 šola). Vrhu tega je še upoštevati, da velja to število za vse tri razrede skupaj. Na vseh ostalih šolah so stroke zastopane z manjšim številom kot 8 učencev v vseh razredih skupaj.

Če naj se vpelje intenzivnejši strokovni pouk, bo treba premostiti ne samo težkoče z ozirom na sedanje načelo, da mora biti v vsakem razredu večje število učencev iste stroke, temveč bo treba izobraziti za smotern in načrten strokovni pouk tudi primerno število mojstrov. Zbornica je v tem pogledu na podlagi razprav v obrtnem odseku že pokrenila ak-

K otvoritvi tovarne aluminija v Lozovcu

Prva jugoslovanska tovarna aluminija, ki je bila, kakor smo že poročali, slovesno otvorjena v nedeljo, leži v Lozovcu, nad slapovi Krke. Tovarna je last družbe »Tvornica aluminija« d. d., ki je bila ustanovljena 12. oktobra 1935 in ima 10 milijonov din delniškega kapitala. Družba se je obvezala, da bo zgradila v treh letih vse naprave za proizvodnjo aluminija iz boksitove rude, in sicer v obsegu produkcijske kapacitete 1000 ton aluminija letno; v štirih letih pa se je obvezala zgraditi naprave za proizvodnjo aluminijevih zlitin in za predelavo surovega aluminija. Družba mora kriti vso domačo porabo aluminija v Jugoslaviji; če pa bi potrošnja narasla nad 1000 ton letno, mora družba proizvodnjo aluminija sorazmerno povečati.

Za te dolžnosti pa je prejela družba razne privilegije, zlasti pa izključno pravico za proizvodnjo aluminija v Jugoslaviji in velja ta pravica za dobo 15 let. Družba pa ima še druge ugodnosti. Pri javnih nabavah ima prvenstveno pravico, kadar pri enaki kakovosti njene cene ne presega 15% najnižje ponudbe inozemskega ponudnika. Družba je za 15 let oproščena zemljarine in zgradarine za vse tvornične zgradbe, vseh taks in ostalih državnih in samoupravnih dajatev, ki so v zvezi z ustanovitvijo družbe, z nakupom nepremičnin, kakor tudi dopolnilne prenosne takse. Družba je oproščena tudi carin, državnih in samoupravnih trošarin in dajatev pri uvozu strojev, aparatov, nadomestnih delov, državnih in samoupravnih trošarin in dajatev na električni tok itd. Plača pa dividendni davek.

Tovarno so začeli graditi lani v oktobru. Sibijska občina je odstopila podjetju brezplačno zemljišče v izmeri 500.000 kv. metrov in potrebno množino vode ter oprostila podjetje plačila občinskih taks. Posloje tovarne je

Pisalne in knjigovodstvene stroje strokovno popravlja

BORIS V. SIMANDL

Dvořakova 3, tel. 24-07

7. Zaključek

Predpogoj za reorganizacijo strokovnega pouka v smeri njegove prilagoditve potrebam in zahtevam naprednega razvoja obrta je predvsem izpolnitev učnega načrta, ki mora posvečati posebno pozornost predmetom, ki usposablja učence za njegovo strokovno prakso in poklic. Nujna potreba je, da se šole opremijo s praktično prirejenimi učnimi knjigami, risarskimi predlogami in modeli in strokovno knjižnico za učne moči in učence. Pritegniti je treba k pouku tudi strokovnjake-praktike, zlasti mojstre in jih v ta namen izobraziti v posebnih tečajih za strokovni pouk. Presarbeti je treba šolam izdatnejša vzdrževalna sredstva, ker sedanja sredstva izčrpajo v pretežni meri honorarji, za nabavo učil pa preostajajo popolnoma nezadostne vsote. Na pomoč mora priskočiti država z najmanj enakim letnim prispevkom kakor banovina, poleg že prispevajočih delodajalskih korporacij pa tudi delojemalske. Nekaterim največjim obrtnim nadaljevalnim šolam je treba zgraditi lastna šolska poslopja z opremljenimi vzornimi delavnici za praktičen pouk.

zgrajeno iz armiranega betona in znaša dolžina glavne zgradbe 120 metrov. Tovarna se mora še izpopolniti za proizvodnjo aluminijevog oksida. Zaenkrat proizvaja aluminijev oksid Kemična tovarna v Mostah pri Ljubljani, ki ga kot polfabrikat pošilja v Lozovec, kjer ga pomešanega s kriolitom pretvorijo v čisti aluminij. Tovarna je s tremi kabli posebnih dimenzij zvezana z električno centralo Ante Šupuk v Jarovi, ki ji bo dobavljala letno 25 milijonov kilovatnih ur toka.

Tovarna je zgrajena v neposredni bližini ogromnih ležišč najboljšega in najčistejšega boksita, ki vsebuje 96% čiste rude in je med najboljšimi na svetu. V glavni dvorani tvornične zgradbe je sedaj postavljenih 16 celic za elektro-lizo aluminija, prostora pa je še za 12 celic. Vsaka celica lahko proizvaja 55 ton aluminija na leto. Letna proizvodnja tovarne bo torej znašala 1500 ton aluminija, more pa se povečati na 5000 ton.

Z zgradnjo tovarne v Lozovcu je stopila naša država v vrsto maloštevilnih držav, ki proizvajajo aluminij. Doslej smo morali izvažati naš boksit kot ceneno surovino v inozemstvo, največ v Nemčijo, odkoder smo potem uvažali aluminij. Naš uvoz aluminija sicer ni bil velik, vendar smo bili glede te važne kovine navezani na inozemstvo. V zadnjih štirih letih je bil naš uvoz aluminija naslednji:

letno	ton	milij. din
1933	117	6,4
1934	139	6,1
1935	225	10,3
1936	194	9,8

Ko bo tovarna izrabila vso svojo kapaciteto, bomo mogli torej izvažati precejšnjo količino aluminija. Svetovna proizvodnja aluminija je znašala lani 300.000 ton, potrošnja pa je bila še večja in se naglo dviga, ker se aluminij vedno bolj uporablja v industriji, posebno v vojni.

Uradno poročilo o vzrokih smrti patriarha Varnave

Beograd, 5. avgusta AA. Ker so se ob smrti patriarha Varnave razširili glasovi, da je smrt Nj. Sv. patriarha posledica zastrupljenja, je upravnik mesta Beograda odredil, da se zbere zdravniške izjave vseh zdravnikov, ki so zdravili Njegovu Svetost in da se na podlagi teh zdravniških sodb ugotovi dejansko stanje in uvede zakoniti postopek.

Z nalogom upravnika mesta Beograda Pov. št. 198 z dne 2. avgusta 1937 se je odredilo, da se zdravniki dr. Aleksander Ignjatovski, dr. Lazar Stanojević, dr. Dimitrije Antić, vseučiliški profesorji, in dr. Andra Nikolić, šef živčnega oddelka, doktor Nikolajević, dr. Rudolf Kobal, sanitetni brig. general, dr. Zdravko Nizetić, šef očesnega oddelka, doktor Aleksander Vukovala, primarij sploš. drž. bolnišnice in dr. Simeon Popov, ki jih je sam sveti sinod naprosil, da so zdravili pokojnega patriarha Varnavo, takoj pokličejo na upravo mesta in da tu pred oblastjo pisмено izjavijo:

1. Za kakšno boleznijo je boležal pokojni patriarh Varnava.
2. Kaj je bil vzrok njegove smrti.
3. Ali so ugotovili, da je pokojni patriarh Varnava kdaj imel isto ali podobno bolezen, in ali je zadnja bolezen bila v vzročni zvezi z boleznimi prejšnjih let.

4. Ali je šlo za kakšno zastrupljenje in kakšne vrste, in posebej a) prehranitvenega značaja zaradi pokvarjene hrane, ali b) avtointoksikacija kot posledica strupov v organizmu zaradi oboležlosti raznih organov, ali c) je bilo na namernega značaja.

5. Ako je bilo namerno zastrupljenje, na podlagi česa se to sklepa in s čim in kako se je izvršilo.

6. Ako je obstajal sum kakšnega namernega zastrupljenja, da izjavijo, zakaj niso stvari prijaviли pristojni oblasti.

7. Da izjavijo na osnovi poteka in značaja bolezni, ali je pokojni patriarh Varnava umrl naravne smrti, ali je pa smrt nastopila kot posledica namernega zastrupljenja.

Gori navedeni zdravniki so dolžni takoj po obvestilu o tem nalogu dati zahtevano izjavo.

Ta nalog upravnika mesta Beograda so sporočili v podpis vsem gori navedenim zdravnikom izveniš Nižetića in Popova, ki se mudita izven Beograda.

Dne 2. avgusta dopoldne so se sestali podpisani zdravniki in so

dali upravniku mesta Beograda tole pisμένο izjavo:

Glede na nalog upravnika mesta Beograda Pov. št. 198 z dne 2. avgusta 1937, si usojamo tole odgovoriti na zadana vprašanja:

ad 1. Nj. Sv. blagopokojni patriarh Varnava je bolehal za alimentarno zastrupitvijo prebavnih organov z reperfusijo na centralni in periferni živčni sistem:

ad 2. Neposredni vzrok smrti je bilo obojestransko vnetje pljuč in slabo srce.

ad 3. Ta oboležlost ni v neposredni vzročni zvezi z njegovimi prejšnjimi boleznimi, toda glede na to, da je Nj. svetost prej večkrat bolehal na obolenju organov za prebavo, se more domnevati, da je obstajalo splošno nagnjenje za trebušna in črevesna obolenja.

ad 4. Zastrupitev je nastopila po prehranitveni poti, iz anamnesticnih podatkov se pa ni moglo sklepati na kakšno namerno zastrupitev in tudi ni bilo suma za to.

ad 5. Odgovor na točko 5. je že v točki 4.

ad 6. Kakor se vidi iz točke 4., ni bilo suma za namerno zastrupitev in zato nismo stvari prijaviли.

ad 7. Odgovor na točko 7. je že vsebovan v prejšnjih točkah.

Beograd, 2. avgusta 1937.
Univ. prof. A. Ignjatovski I. r., dr. Nikolajević I. r., prof. Antić I. r., sanitetni brigadni general dr. Rudolf Kobal I. r., dr. Laza Stanojević I. r., univ. prof., dr. Andra Nikolić I. r., šef živčnega oddelka, dr. Aleksander Vukovala, šef notranjega oddelka I. r.

Razen tega je na zahtevo prof. Ignjatovskega, ki je zdravil pokojnega patriarha Varnavo, da se prouči in dožene možnost namerne zastrupitve, centralni higijenski zavod, ki mu je prof. Ignjatovski osebno izročil 17. julija izbljuvek Nj. Svetosti v količini 50 kubičnih cm, izvršil vse strokovne preglede in analize in navaja v svojem poročilu glede kemijske proučitve za stran kovinskih strupov, da je bila preiskava kovinskih strupov, ki nastanejo v obliki oborin žvepovodika, negativna. Poročilo izključuje tudi prisotnost arzena. V filtratu so po izločitvi žvepovodika preiskali tudi vse ostale kovinske strupe in je rezultat negativen. Za pregled za stran izparivajočih strupov se je vzelo 10 kub. cm tekočine. Po destilaciji se je ugotovilo s splošnimi reakcijami formalin.

Z detrakcijo se je ugotovila navzočnost 27% formaldehida, kar ustreza 675% formalina. Ker je pa formalin sredstvo za konserviranje in hkratu strup, je laboratorij zahteval preko prof. Ignjatovskega tele podatke: ali se ga je kaj dodalo za konserviranje tekočine. Prof. Ignjatovski je izjavil, da je dodal formalin in da ga

zmerom v praksi uporablja za ohranitev materiala.

Zaradi biološke preiskave zastran zastrupljenosti izbljuvka so v kemijsko-bakteriološkem oddelku centralnega higijenskega zavoda napravili na živalih poskuse, in sicer s tekočino izbljuvka, ki ga je prof. Ignjatovski dal kemijskemu oddelku. Napravili so tri različne poizkuse z izbljuvkom in eno kontrolno preizkušnjo samo z raztopino formalina iste koncentracije, ki je bila dodana izbljuvku po poročilu gosp. Ignjatovskega za ohranitev materiala.

Na podlagi teh proučevanj je bakteriološko-epidemiološki oddelk centralnega higijenskega zavoda dal tole izjavo:

Na temelju gori navedenih izsledkov mislimo, da poslana tekočina Pov. kem. št. 9 z dne 23. julija v stanju, v katerem se je ta dan in pozneje nahajala, ne vsebuje nikakih strupenih elementov, ki bi se mogli dokazati na živalih, v gori navedenih dozah. Dokazan je samo formalin, ki se je pred preizkušnjo nalašč dodal tekočini v svrhu konserviranja.

To so rezultati, do katerih je prišla s svojim dosedanjim proučevanjem uprava mesta Beograda in ki jih daje javnosti na znanje. Iz uprave mesta Beograda II. št. 3967.

Dobave - licitacije

Strojni oddelek direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 9. avgusta ponudbe za dobavo ročajev za armature in pile ter torišče za kladiva, sekire in lopate, občni oddelek pa do 7. avgusta za dobavo 45.000 pol konceptnega papirja.

Direkcija drž. rudnika v Kakmju sprejema do 11. avgusta ponudbe za dobavo jelovih hlodov, jamskega gradbenega lesa, masti za jamske vozčke, usnjenih jermenj, kopalnih kadi ter žice za varjenje.

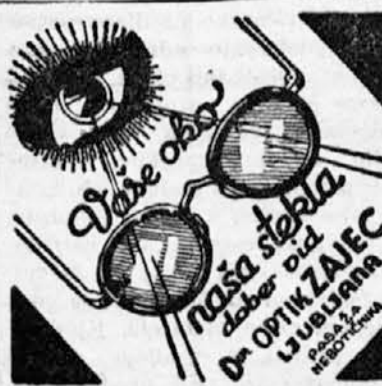
Direkcija drž. rudnika Vrtnik sprejema do 12. avgusta ponudbe za dobavo svinčene barve, železne telef. žice, do 19. avgusta za dobavo avtomatskih trolnih oljnih sklopov in do 26. avgusta za dobavo avtomatske trolne sklopke.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 9. avgusta ponudbe za dobavo košar iz vrbe, železne pločevine, ter raznega orožja in materiala za čevlje, do 12. avgusta za dobavo volnenih tkanin, merlina, raznega železa in žel. pločevine, do 13. avgusta za dobavo raznih aparatov, do 16. avgusta za dobavo raznega električnega materiala, azbestnih plošč, platna, vrvi, jadrenine, žice I. dr., do 18. avgusta za dobavo paste, voska ter raznih tekočin za čiščenje.

Komanda podvodnega orožja Kumbor sprejema do 17. avgusta ponudbe za dobavo železa, žebeljev, cevi, barve, čopičev in drugega, do 20. avgusta za dobavo skladiščnih vagončkov in do 22. avgusta za dobavo raznih kljuk.

LICITACIJE

Dne 10. avgusta bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za nabavo potrebne količine govejega mesa za Novo mesto.

Doma in po svetu

Kraljica Marija in romunski kralj Karol sta prišla v Cetinje, kjer sta bila navdušeno pozdravljena.

Vojvoda Kentski pride na obisk k knezu Pavlu na Brdo.

Princesa Katarina Konstantinovič, hčerka princese Jelene, vdove po velikem knezu Konstantinu, se je zaročila z markizom Ruggierom Farade, italijanskim vicekonzulom na Korziki.

Zagrebski nadškof dr. Stepinač se je vrnil iz Palestine, kamor je vodil hrvatske romarje.

Politično zatišje v Beogradu bo verjetno trajalo še ves mesec, ker so člani vlade ter drugi aktivni politiki odšli na počitnice.

Beogradska policija je izdala obširno izjavo vseh zdravnikov, ki so zdravili patriarha Varnavo, o vzrokih smrti patriarha, zlasti z ozirom na govorice, da je bil patriarh zastrupljen. Iz izjav zdravnikov jasno sledi, da so vse te govorice prazna izmišljotina.

Ministrski svet je odobril predlog gradbenega ministra, da se še ne porabljenih pol milijona din iz 70 milijonskega posojila za javna dela uporabi celoma za cesto Kranj-Bled.

Ministrski svet je dovolil za razne pokrajine, ki so trpele zaradi zadnjih neviht, pol milijona din podpore.

Veliko poslopje državne bolnišnice je bilo v Banjaluki blagoslovljeno in svečano otvorjeno. Kdaj bomo brali takšno vest iz Ljubljane?

Zastopniki gospodarskih stanov v Vukovaru zahtevajo, da se Vukovar priključi donavski banovini.

Kongres esperantistov bo 5. in 6. septembra v Zagrebu v proslavo jubileja esperantističnega gibanja.

Licitacije za nabavo železniškega materiala v višini 150 milijonov din sta se udeležile samo dve tuji tvrdki; ena belgijska in ena madžarska. Od domačih tvornic so se udeležile licitacije tudi naslednje tvrdke: Sartič, Smederevo, Splošna stavbena družba v Mariboru, tvornica vijakov v Novem Sadu, železarska zadruga v Kropi, tvornica vagonov v Slavonkem Brodu, Osješka livarna ter tvrdka Lazar v Splitu. Druge tuje družbe se niso udeležile licitacije, ker so bili finančni pogoji zanje nesprijetljivi.

Svetovni kongres tiskarjev bo od 24. do 26. avgusta v Budimpešti. Prijavljenih je nad 4000 delegatov.

Sovjetska vlada je izjavila, da je pripravljena priznati obema vojujočima se strankama v Španiji pravice vojskujočih držav po naslednjih pogojih: Nemčija in Italija morata pristati na odhod prostovoljcev, odbor za nemešavanje se mora v smislu angleškega predloga prepričati, če bo z odhodom prostovoljcev dosežen bistven napredek glede prenehanja španske državljanske vojne.

Na Grškem je bil slovesno proslavljen enoletni jubilej obstoja sedanje vlade Metaxasa.

Na velikem mednarodnem letalskem mitingu v Curihi je zmagal češkoslovaški letalec kapitan Novak pred vsemi drugimi konkurenti. Drugo mesto je dosegel italijanski tekmovalc, tretje pa francoski.

Po zadnjem ljudskem štetju ima London že nad 8 milijonov prebivalcev.

Kulturni boj v Nemčiji se nadaljuje. Te dni so bili izgnani usmljeni bratje v Dortmundu, ki so že 30 let delovali na tamošnji bolnišnici.

Največje češkoslovaško gradbeno podjetje Nekvasil, ki zaposluje okoli 2 tisoč delavcev, je zašlo v plačilne težkoče.

Delavci v francoski tvornici orožja in koles v St. Etienneu so soglasno sklenili stavko.

Britanska pošta razglašá, da se bodo vsa pisma in dopisnice, namenjene za Nemčijo, Avstrijo, države Male antante, Poljsko in Rusijo prevažala z aeroplani.

Tržna poročila

Ljubljanski živinski sejem

Na zadnje sredo je bil slabo obiskan in tudi kupčija ni bila živahna. Na sejem je bilo prignanih 82 volov, od katerih je bilo prodanih 39, krav je bilo 88, prodanih 37, od 43 telet je bilo prodanih samo 13. Prašičev za zakol je bilo 18, od katerih je bilo prodanih 10. Prašičev za rejo je bilo 128, od katerih je bilo prodanih 77. Mnogo je bilo na sejmu konj; od vseh 183 konj pa je bilo prodanih samo 40. Cene so v glavnem ostale neizpremenjene.

Naše sadje na tujih trgih

Poročilo zavoda za pospeševanje zun. trgovine z dne 4. avgusta

Na dunajski trg je prišlo 6 vagonov češpelj iz Srbije in Bosne. Del češpelj je prišel na trg v slabem stanju. Boljše češpelje so dosegle ceno 35 do 45 grošev. Od prejšnjih dni je ostalo še 15.000 kilogramov češpelj iz Naše, ki so se prodajale po 20 do 30 grošev za kg.

Našega grozdja na dunajskem trgu še ni. Madžarsko grozdje se je prodajalo po 80 do 85 grošev, grško grozdje pa je bilo povprečno po 80 do 90 grošev.

Na praški trg so prišli štirje vagoni naših češpelj. Njih stanje je bilo srednje. Povprečno so se prodajale po 320 do 350 Kč za 100 kg. Na trg je prišel tudi vagon madžarskih češpelj, ki so se povprečno prodajale po 330 Kč.

Nadalje je prišel na praški trg tudi vagon naših jabolok, ki so se prodajala po 260 do 280 Kč za 100 kg. Češka jabolka »aleksandere« se prodajajo po isti ceni, italijanska pa po 320 Kč.

Na praški sadni trg je končno prišlo: en vagon madžarskega grozdja in 4 vagoni grškega. Madžarsko grozdje se je prodajalo po 550, grško pa po 650 Kč za 100 kg.

Radio Ljubljana

Sobota, 7. avg. 12.00: Plošče — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Cas, obvestila — 13.15: Plošče — 14.00: Vreme — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Pogovori s poslušalci — 19.00: Cas, vreme, poročila, obvestila — 19.30: Nac. ura — 19.50: Pregled sporeda — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30: Pratika za mesec avgust ali veliki srpanj, Besedilo napisal Niko Kuret, izvajajo člani rad. igr. družine — 22.00: Cas, vreme, poročila — 22.15: Radijski orkester. Nedelja, dne 8. avgusta. 8.00: Nedeljski pozdrav oskrbijo Svetozar Banovec, Avgust Stanko in plošče — 9.00: Cas, poročila — 9.15: Koncert na vuriških orglah (plošče) — 9.45: Verski govor (p. dr. R. Tominec) — 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice — 11.00: Plošče — 11.30: Otroška ura: Trije godci — 12.00: Koncert pevskega društva »Sloga« iz Kranja — 13.00: Cas, poročila, spored — 13.15: Radijski orkester — 17.00: Kmet. ura: Sortiranje sadja (Karel Vršk) — 17.30: Prenos koncerta vojaške godbe iz Bellevueja — 19.00: Cas, vreme, poročila, obvestila — 19.30: Nac. ura — 19.50: Radijski orkester — 21.00: Koncert pevskega zbora »Trboveljski slavček« (prenos z Bleda). Pri klavirju: g. dr. Danilo Svava, dirigent ljubljanske opere; v odmoru: čas, vreme, poročila, spored — 22.30: Za ples (plošče).

Ponedeljek, dne 9. avgusta. 12.00: Uverture (plošče) — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Cas, spored, obvestila — 13.15: Pesmi in ples iz Španije (plošče) — 19.00: Cas, vreme, poročila, spored — 19.30: Nac. ura — 19.50: Zanimivosti — 20.00: Lahka glasba na dveh klavirjih (plošče) — 20.10: Letošnja knjižna izdaja Slov. šolske matice (g. prof. Etbin Bojč) — 20.30: Prenos simfoničnega koncerta iz Dobrne. Dirigent: A. Nefat — 22.00: Cas, vreme, poročila — 22.15: Ura lahke glasbe — Šrnel Kollčevo.

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba! — Zahtevajte cenik!

Od ministrstva za trgovino in industrijo koncesijonirano podjetje javnega skladišča tvrdke:

Javna skladišta

DRUŽBA Z O. Z.

Ljubljana - Tyrševa cesta 33

se priporoča industrijcem in trgovcem za skrbno shranjevanje njihovih blaga ter tudi s tem zlasti producentom in veletrgovcem izven Ljubljane koristno možnost hitre in točne postrežbe njihovih odjemalcev v ljubljanskem trgovskem okrožju. Skrbno varovanje interesov deponentov blaga in točno izvrševanje njihovih odpremnih naročil zajamčeno.

Nudi se udobnost prostosti občinske trošarine in uvoznine tekom ležanja blaga v skladišču. Te davščine se plačajo šele ob izvozu blaga iz skladišča, toda le za količine, ki se uvozijo v rajon občine ljubljanske. Na razpolago tudi posebno carino prosto skladišče.

Na željo se deponentom izdajo skladiščni listi z varantom. Skladišče posreduje z uspehom podeljevanje predumov na varante. Povoljni poslovni pogoji.

Prevažanje in shranjevanje pohištva
Brz. naslov: Skladišča Telefon št. 23-66

KNJIGOVESNICA JUGOSLOVANSKE

TISKARNE

reg. zadr. z a. zav.

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6

Nudi polizredno nizkih cenah: Salda-konte, štrace,

journalne, šolske zvezke, mape, odjemalne knjige,

žice, risalne bloke itd.